

TCFD-rapport 2022

<i>Versjon</i>	<i>Dato</i>	<i>Dokument eier</i>	<i>Beslutning</i>	<i>Status</i>
1.0	28.03.2021	Konsernstab	Styret	Godkjent
2.0	31.03.2022	Konsernstab	Styret	Godkjent
3.0	07.03.2023	Konsernstab	Styret	Godkjent

INNHALDSFORTEGNELSE

1	INNLEDNING.....	3
2	VIRKSOMHETSSTYRING	3
2.1	Styrets rolle med klimarelaterte trusler og muligheter.....	3
2.2	Ledelsens rolle i vurdering, styring og håndtering av klimarelaterte trusler og muligheter	3
2.3	Styringsdokumenter klima	4
3	STRATEGI.....	4
3.1	Klimarelaterte trusler og muligheter over ulike tidshorisonter	4
3.2	Hvordan klimarelaterte risikoer og muligheter vil påvirke strategi, forretningsområder og finansiell planlegging	7
3.3	Påvirkning ulike klimarelaterte scenarier har for strategi, forretningsområder og finansiell planlegging (inkludert 2°C scenario)	9
4	RISIKOSTYRING	9
4.1	Hvordan klimarisiko påvirker ulike risikokategorier.....	9
4.2	Prosesser for å håndtere klimarelaterte risikoer	14
4.3	Prosesser for å identifisere, vurdere og håndtere hvordan klimarelaterte risikoer er integret i overordnet risikostyring	14
5	METODER OG MÅL.....	15
5.1	Metoder og beregninger for å vurdere om klimarelaterte risikoer og muligheter er i tråd med strategi og risikostyringsprosess	15
5.2	Klimagasser (GHG) og tilhørende risikoer for Scope 1, Scope 2, Scope 3 og de relaterte risikofaktorer.....	15
5.3	Måleindikatorer og resultater for å håndtere klimarelaterte risikoer og muligheter	18
6	VIDERE ARBEIDER	19

1 INNLEDNING

Sparebanken Sørs misjon er å «Skape bærekraftig vekst og utvikling for vår landsdel».

For Sparebanken Sør innebærer bærekraftig utvikling at banken skal bidra til positiv utvikling innenfor ESG (Environmental, Social, Governance), samt ivareta bankens samfunnsansvar i områder der banken har sin virksomhet. Arbeidet med bærekraft skal styrke konkurransekraft, og redusere bankens ESG risiko. Banken skal som arbeidsgiver, investor, långiver og leverandør av finansielle produkter og tjenester, bidra til bærekraftig vekst og utvikling gjennom å forsterke de positive og redusere de negative påvirkningene på mennesker, samfunn, klima og natur.

Denne rapporten omhandler klima, og hvordan Sparebanken Sør arbeider med å integrere klimarelaterte risikoer og muligheten i forretningsvirksomheten.

Figuren under skisserer de fire pilarene i Task Force on Climate-related Financial Disclosures, TCFD:

Virksomhetsstyring	Strategi	Risikostyring	Mål og metoder
Styring av klimarelaterte risikoer og muligheter	Effekter som klimarelaterte risikoer og muligheter har for bankens strategi, forretningsområder og finansiell planlegging	Systemer og prosesser banken benytter for å identifisere, vurdere og håndtere klimarelaterte risikoer	Metoder og mål (KPI) som banken benytter til å vurdere og håndtere klimarelaterte risikoer og muligheter

Det er disse fire områdene som behandles videre i denne rapporten.

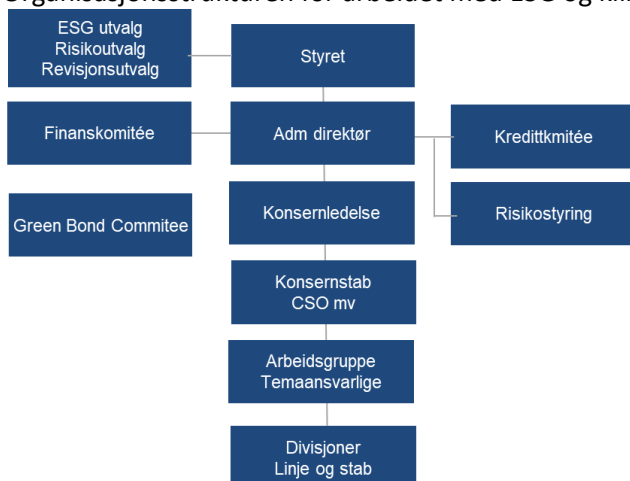
2 VIRKSOMHETSSTYRING

2.1 Styrets rolle med klimarelaterte trusler og muligheter

Styret har det overordnede ansvar for ESG, herunder klima. Styret vedtar bankens strategiplan. I bankens strategiplan inngår ESG og klima, som et av de prioriterte områdene. Styret behandler ulike styringsdokumenter, rapporter og handlingsplaner knyttet til ESG og klimarelaterte risikoer og muligheter. Styret behandler også store kredittsaker hvor ESG og klima er integrert i kredittprosessene. Styret fastsetter overordnede mål og risikorammer for klimarelaterte risikoer og muligheter i bankens rammeverk for risikostyring. Styret har også fokus på å utnytte de muligheter som det grønne skiftet representerer.

2.2 Ledelsens rolle i vurdering, styring og håndtering av klimarelaterte trusler og muligheter

Organisasjonsstrukturen for arbeidet med ESG og klimarisiko i Sparebanken Sør:

Informasjon om status og utvikling av klimarelaterte trusler og muligheter skal integreres i kvartalsvis risikorapporter som går til konsernledelse og styre.

Mer detaljer om organiseringen fremgår av Strategi Bærekraft, <https://www.sor.no/felles/om-sporebanken-sor/samfunnsansvar/barekraftsrapporter/>

2.3 Styringsdokumenter klima

Bankens overordnede styringsdokumenter for klimarisiko:

ESG styringsdokument og policy	Status dokumentet	
	Offentlig	Internt
Besluttes av styret		
Strategiplan		X
Strategi bærekraft	X	
Risiko og kapitalstrategi		X
Organisering av risikostyring		X
Besluttes av konsernledelsen		
Policy ansvarlig kredittgivning	X	
Policy ansvarlige investeringer og ansvarlig verdipapirvirksomhet	X	
Policy klima og miljø	X	
Green & Sustainability Bond Framework	X	
Grønt, sosialt og bærekraftig Produkt rammeverk	X	

3 STRATEGI

3.1 Klimarelaterte trusler og muligheter over ulike tidshorisonter

Klimarisiko representerer tre risikotyper:

- Overgangsrisiko : Risiko ved overgang til nullutslipps samfunn, som omfatter politisk og regulatoriske forhold, teknologi, marked og omdømme.
- Fysisk risiko : Akutt risiko pga ekstremvær som fører til orkaner, oversvømmelser mv. Kronisk risiko som er langsiktige klimaendringer som påvirker temperatur, havnivå mv.
- Ansvars risiko : Selskaper kan bli holdt ansvarlig for skader som forvoldes pga klimaendringer og reguleringer som ikke hensyntas.

Sporebanken Sørs tilnærming til klima er todelt:

- Direkte påvirkning fra bankens egen virksomhet.
- Indirekte påvirkning fra bankens forretningsområder.

Påvirkningen handler om hvordan bankens forretningsvirksomhet blir påvirket av klima, men også hvordan bankens forretningsvirksomhet påvirker klima.

Sporebanken Sør skal bidra positivt for å redusere direkte og indirekte klimautslipp. Målsettingen er å legge til rette for mer bærekraftig utvikling i banken og hos kundene, leverandører og samarbeidspartnere.

Klimarisiko og tidsperspektiv	Tid, år
Short Term (ST)	1 - 3
Medium Term (MT)	3 - 10
Long Term (LT)	10 - 30

3.1.1 Klimarelaterte risikoer og muligheter fra egen virksomhet

Klimautslipp fra bankens egen interne virksomhet er lav. Potensialet for å redusere klimautslipp er størst innen arealbruk, energieffektivisering og reisevirksomhet.

Klimarelaterte risikoer og muligheter fra bankens egen virksomhet vurderes som lave.

3.1.2 Klimarelaterte risikoer og muligheter fra forretningsområdene

Klimarelaterte risikoer:

Følgende forretningsområder og aktiviteter vurderes å ha størst klimarelaterte risikoer:

- Utlån: Risiko for økt mislighold (PD), reduserte panteverdier (LGD) og økte tap (EL). Høyere kapitalkrav til «ikke bærekraftige aktiviteter og produkter».
- Investeringer: Reprising av eiendeler og «stranded assets».
- Finansiering: Tilgang til, og pris på finansiering pga manglende «bærekraftige aktiviteter».
- Endret kundeadferd og økt konkurranse gjennom teknologi og digitalisering.

For banken vurderes overgangsrisikoen som den største, da Norge, i hvert fall på kort sikt, er mindre utsatt for fysisk risiko pga alvorlige klimaendringer.

Risiko type	Beskrivelse	Potensiell finansiell påvirkning for Sør	Påvirkning risiko		
			ST (0- 3 år)	MT 3-10 år)	LT (10-30
Overgangs risiko	Reguleringsrisiko /politisk risiko				
	Sterk regulering for å nå Parisavtalens mål. Reguleringer vil påvirke kostnader klimautslipp, kapitalkrav, verdier på eiendeler, kostnader og tilgang til råvarer, innsatsfaktorer, infrastruktur, transport, og søksmål.	Økt mislighold (PD), reduserte panteverdier (LGD) og økte tap på utlån (EL) pga svekket betjeningsevne som følge av reguleringer på klimaintensive produkter, råvarer, transport og innsatsfaktorer. Økte nedskrivninger eiendeler "stranded assets". Reduserte kapitalkrav på bærekraftig aktivitet.	Lav	Moderat	Høy
	Teknologisk risiko				
	Økte kostnader til omstilling til klimavennlig teknologi, distribusjon, produkter og tjenester. Endring i produksjonsmetoder og innsatsfaktorer. Avskrivninger feilslått teknologi.	Økte investeringer til ny teknologi, produkter og tjenester. Kritisk størrelse ift evne til omstilling. Avskrivninger på feilinvesteringer. Risiko for forvitring av relasjoner og kundelojalitet som er sentral for en regionbank, ved digitalisering.	Lav	Moderat	Moderat
	Markeds risiko				
	Endringer i forbruk og etterspørsel pga omstilling til lavutslipp samfunn, vil påvirke produkter, innsatsfaktorer og produksjonsprosesser, Endret forbruksmønster påvirker forretningsmodeller, kostnader, salg og inntjening. Stranded assets	Reduserte markedsandeler og inntekter pga endret kundeadferd. Økte kostnader til innsaksfaktorer og forsyningskjede kan gi svekket betjeningsevne og økte tap. Globalisering og økt konkurranse pga teknologi, digitalisering. For lite regional tilgang bærekraftige aktiviteter. Stranded assetes.	Lav	Moderat	Moderat
Omdømme risiko					
Negativ eksponering på klimarisiko vil kunne gi omdømmetap og redusert attraktivitet. Stigmatisering av produkter og bransjer.	Tap av omdømme pga manglende vilje eller evne til omstilling til lavutslipp samfunn kan føre til reduserte markedsandeler innskudd og utlån. Svekket tilgang til og pris på finansiering og egenkapital. Redusert verdi egenkapital.	Lav	Moderat	Moderat	
Fysisk risiko	Akutt risiko				
	Økt alvorlighetsgrad av ekstremvær som sykkloner og flom.	Økte tap, redusert verdi av pant og eiendeler på lokasjoner som er utsatt for ekstremvær. Økte kostnader til forebygging av klimaskader. aAvkortning forsikringer. Reduserte inntekter pga avbrudd i produksjon og forsyningskjede.	Lav	Lav	Moderat
	Kronisk risiko				
Endringer i vær/nedbør-mønstre . Stigende temperaturer. Stigende havnivå.	Samme som for akutt risiko, men kronisk risiko vil kunne gi større og mer permanente langtidsvirkninger.	Lav		Moderat	
Ansvars risiko	Forsikringsrisiko og juridisk risiko				
	Ansvar for skader påført tredjemann og samfunn.	Banken vurderer denne risikokategorien som svært lav risiko for oss på kort sikt, og har pt ikke hensyntatt denne risiko i TCFD rapporten.	Svært lav	Lav	Lav

Klimarelaterte muligheter:

Når det gjelder klimarelaterte muligheter vurderer banken at disse er størst innenfor områdene:

- Utlån: Vekst i inntjening og volum fra bærekraftige aktiviteter, nye markeder og bransjer. Reduserte kapitalkrav til bærekraftige aktiviteter.
- Investering: Meravkastning og kapitalallokering i bærekraftige aktiviteter.
- Finansiering: Bedre tilgang og lavere pris på finansiering gjennom bærekraftige aktiviteter.
- Kostnadsreduksjon: Effektiv betjening og distribusjon gjennom digitale løsninger.

Mulighet	Beskrivelse	Potensiell finansiell påvirkning for Sør	Påvirkning muligheter		
			ST (0-3 år)	MT (3-10 år)	LT (10-30 år)
Resurs-effektivisering	Mer effektive prosesser for, transport, produksjon, og distribusjon. Økt resirkulering og gjenbruk. Energieffektivisering. Redusert forbruk av innsatsfaktorer og råvarer. Redusert forbruk	Reduserte kostnader teknologi og digitalisering. Redusert forbruk energi, bygninger og avfall. Nye bransjer og kunder pga omstilling til sirkulærøkonomi resirkulering og gjenbruk.	Lave	Lave	Moderate
Energikilder	Bruk av fornybar energi. Reguleringer og incentiver. Bruk av ny teknologi. Bedre karbonmarked. Skifte til desentralisert energiproduksjon.	Reduserte kostnader til energiforbruk. Finansiering av fornybar energi, strømlagring, energieffektive transportmidler.	Svært lave	Svært lave	Svært lave
Teknologi, produkter og tjenester	Mer effektiv produksjon og distribusjon gjennom ny teknologi. Nye klimavennlige og resirkulerbare produkter og tjenester. Endret bruk av råvarer og innsatsfaktorer.	Reduserte kostnader pga teknologi og digitalisering. Økt inntjenning nye bærekraftige produkter, billigere finansiering, reduserte kapitalkrav. Meravkastning på bærekraftige investeringer og aktiva.	Moderate	Moderate	Høye
Marked	Tilgang til nye markeder gjennom ny teknologi, nye produkter og tjenester. Bruk av offentlige incentiver. Diversifisering av forretningsmodell.	Økte inntekter nye markeder og kunder. Økt diversifisering og redusert risiko. Vekst pga bedre tilgang til kapital og finansiering til bærekraftige prosjekter og næringer.	Moderate	Moderate	Høye
Styrke/evne til omstilling	Deltakelse i fornybare programmer og tilpasning til klimavennlige tiltak.	Deling av kunnskap, teknologi, produkter og systemer med samarbeidspartnere. Omstilling av interne ressurser og rekruttering av ny kompetanse.	Lave	Lave	Lave

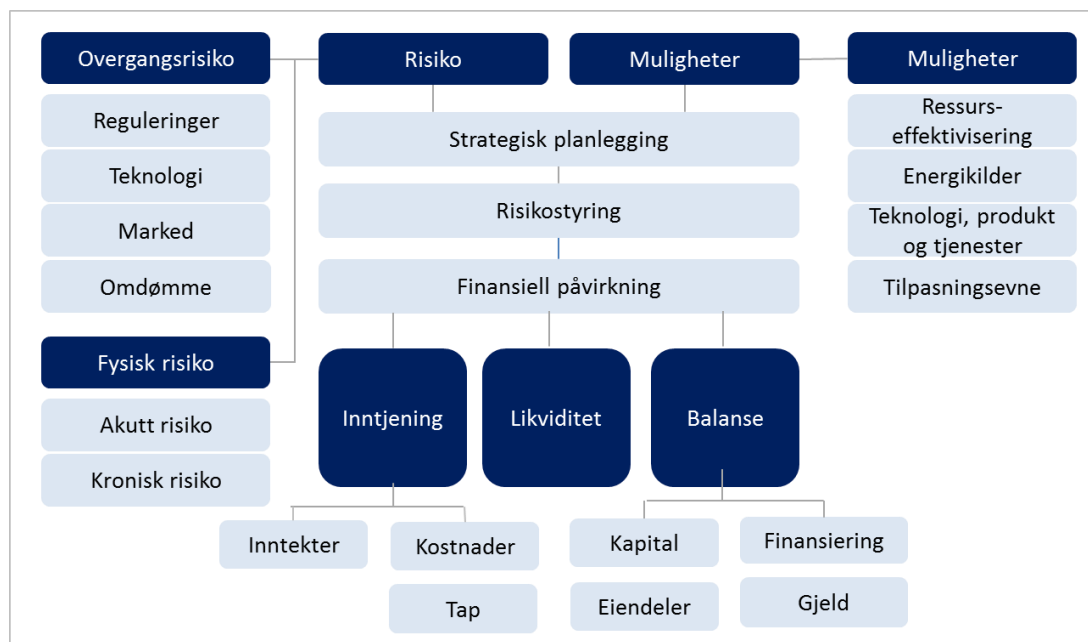
3.2 Hvordan klimarelaterte risikoer og muligheter vil påvirke strategi, forretningsområder og finansiell planlegging

Sparebanken Sør er en regional sparebank, hvor forretningsmodellen er en integrert verdikjede som omfatter utvikling, produksjon og formidling av finansielle produkter og tjenester. Distribusjon av produkter gjennom eierselskaper og samarbeidspartnere utgjør en viktig del av forretningsmodellen. Sparebanken Sør betjener kundene gjennom en kombinasjon av salgskontorer og digitale løsninger. Digitalisering og analytisk tilnærming preger aktiviteter gjennom hele verdikjeden. De største forretningsområdene er utlån til privat- og bedriftsmarkedet samt finansiering og investering. Forretningsvirksomheten utøves innenfor rammen av selskapets strategi, eierstyring- og selskapsledelse og etiske retningslinjer.

Sparebanken Sør driver tradisjonell bankvirksomhet innenfor lån, sparing og formidling av beslektede produkter som leasing, forsikring, fond, eiendomsmedling mv. Det vesentlige av inntektene er knyttet til utlån

og finansiering. Investeringer og inntekter fra andre produkter i egen regi, eller gjennom datterselskaper og samarbeidspartnere er også viktige forretningsområder for banken.

Sammenhengen mellom klimarelaterte risikoer, muligheter og strategisk og finansiell påvirkning:

Klimarelaterte risikoer og muligheter vil få størst påvirkning på Sparebanken Sørs strategi, forretningsområder og finansiell planlegging på følgende områder:

- Tilpasning til nye reguleringer, EUs taksonomi, EBA mv.
- Omdirigering av kapital til bærekraftige aktiviteter.
- Endring i konkurransesituasjon gjennom teknologiutvikling og digitalisering.
- Endringer i kundeadferd og preferanser til produkter og betjening tilpasset lavutslipps samfunn.
- Endringer i kunde og bransjesammensetning gjennom utfasing av virksomhet som er klimaintensiv og fremveksten av nye klimavennlige aktiviteter og bransjer.
- Reprising av eiendeler og aktiva.
- Pris og tilgang til egenkapital og finansiering.

I et kortsiktig perspektiv er det viktigst å ta hensyn til følgende risikoområder og muligheter:

- Integrere og håndtere klimarisiko i utlån, investering og finansiering. I et kortsiktig perspektiv på 1 – 3 år vurderer banken at risikoen er relativt lav både med hensyn til overgangsrisiko og fysisk risiko.
- Etablere gode teknologiplattformen, digitale betjeningsløsninger og distribusjonskanaler.
- Etablere og bygge porteføljer av bærekraftige produkter og obligasjoner.
- Bygge intern kompetanse i hele organisasjonen for å kunne omstille seg til et lavutslipps samfunn og sørge for at banken har evne og vilje til omstilling.
- Ivareta regulatoriske krav.

Det bør gjøres en kvalitativ og kvantitativ analyse i alle relevante forretningsområder for å kartlegge klimarelaterte risikoer og muligheter.

3.3 Påvirkning ulike klimarelaterte scenarioer har for strategi, forretningsområder og finansiell planlegging (inkludert 2°C scenario)

Dette punktet omhandler hvordan ulike klimarelaterte scenarioer vil påvirke bankens strategi, forretningsområder og finansiell planlegging.

Kort beskrevet omfatter dette:

1. Utarbeide modeller og klimascenarioer (1,5 – 2 grader med rask/sen tilpasning, og et 3 - 4 grader hot/house scenario) i et 10 års perspektiv.
2. Etablere datagrunnlag og forutsetninger for klimascenarioene.
3. Modellere de ulike klimascenarioer.
4. Analysere og vurdere resultater og hvilken påvirkning scenarioene vil få for strategi, forretningsområdene og finansielle resultater.
5. Vurdere mulige tiltak.

Dette er et krevende arbeid både av hensyn til kompleksitet, manglende data og modeller, samt en lang tidshorisont med mye usikkerhet knyttet til effekter av både klimarelaterte risikoer og muligheter. Banken vil arbeide videre med å etablere data og modeller for scenarioanalyser og stresstester.

4 RISIKOSTYRING

4.1 Hvordan klimarisiko påvirker ulike risikokategorier

Klimarisiko er ikke en egen isolert risiko, men er en viktig risikofaktor som påvirker andre risikokategorier som kredittrisiko, markedsrisiko mv. Det er nedenfor vist sammenhengen mellom klimarisiko og de mest sentrale risikokategoriene, samt bankens vurdering av risiko.

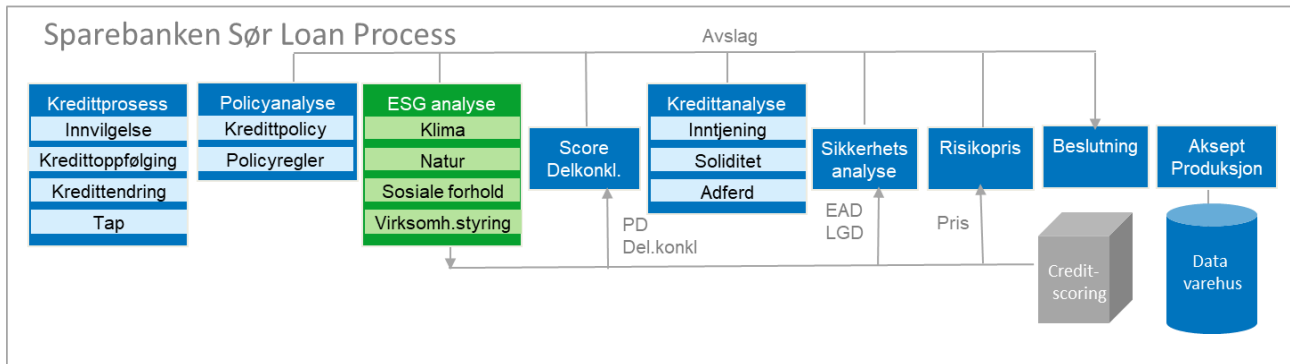
Risiko	Overgangsrisiko			Fysisk risiko				
	Type	ST (0-3år)	MT 3-10 År	LT (10-30 år)	Type	ST (0-3 år)	MT (3-10 År)	LT (10-30 år)
Kredittrisiko	Reguleringer, endringer i forsyningskjeder og kundeadferd , kan svekket betjeningsevne (PD) og reduserte panteverdier (LGD) hos kunde og føre til økte tap (EL).				Økte tap (EL) på kunder, bransjer og sektorer som er utsatt for redusert verdier på pant, eiendeler og stranded assets pga klimaendringer.			
Markedsrisiko	Reguleringer, teknologi, og kundeadferd kan generere "stranded assets" og reprising av verdipapirer og andre eiendeler.				Klimakatastrofer kan føre til rask reprising, endringer i volatilitet, og tap av verdier på eiendeler og aktivaposter .			
Operasjonellrisiko	Negative påvirkninger av regulatoriske endringer på interne prosesser og leverandører kan føre til økte tap.				Skader av ekstremvær på eiendom, infrastruktur, innsatsfaktorer, og mennesker kan gi økte tap.			
Likviditetsrisiko	Lav andel bærekraftige aktiviteter, påvirker rating, tilgang til og pris på finansiering. Reprising av verdipapirer kan redusere verdien på bankens likviditetsbuffer.				Svekke betjeningsevne og kostnader til forebygging og reparasjon av klimahendelser kan påvirke kundenes innskudd. Begrenset tilgang til og høy pris på ekstern finansiering.			
Forretningsrisiko	Reduserte inntekter pga manglende omstilling lavutslipp samfunn . Høye kostnader til digitalisering og teknologiutvikling. Økt volatilitet i resultater pga raske skift i reguleringer og kundeadferd.				Fysiske skader på eiendom, data og mennesker pga alvorlige klimahendelser kan gi økte kostnader og reduserte inntekter.			
Strategisk risiko	Manglende omstilling og tilpasning til lavutslipp samfunn , vil påvirke lønnsomhet og				Risiko for tap på aktiva og eiendeler som er utsatt for alvorlige klimahendelser.			

Lav risiko	
Lav/moderat risiko	
Moderat/høy risiko	
Høy risiko	

4.1.1 Kredittrisiko

Klimarisiko relatert til kredittrisiko er primært knyttet til utlån. Personkunder utgjør det største volumet med ca. 64 % av totale utlån, hvorav boliglån utgjør Ca. 97 %. Bedriftskunder består av relativt små SMB kunder, med god diversifisering med hensyn til geografi og bransje. Næringsstrukturen i markedsområdet, samt eksklusjonskriterier til Sparebanken Sør som fremgår i «Policy ansvarlig kredittgivning», medvirker til at banken i praksis ikke har utlån i bransjer med høye klimautslipp.

Sparebanken Sør har integrert modul for ESG analyse i kredittprosesser for bedriftsmarkedet, kfr. figuren under.

ESG-modulen har spesielt fokus på klima, men dekker ESG-områdene:

- Eksklusjonskriterier: Inngår i Policy analyse.
- Bransje: Rammeverk for styring av bransjer og bransjespesifikke vurderinger og krav.
- Klima: Vurdering av hvordan fysisk risiko og overgangsrisiko kan påvirke kunden og sakens betjeningsevne og sikkerheter, og gi økt sannsynlighet for mislighold (PD), reduserte panteverdier (LGD) og økte tap (EL).
- Natur: Vurdering av hvordan kundens virksomhet påvirker natur.
- Sosiale forhold: Vurdering om kunden og kundens samarbeidspartnere etterlever krav og internasjonale konvensjoner til sosiale forhold, arbeids- og menneskerettigheter.
- Virksomhetsstyring: Vurdering av hvordan kunden og kundens samarbeidspartnere etterlever krav og internasjonale konvensjoner til virksomhetsstyring.

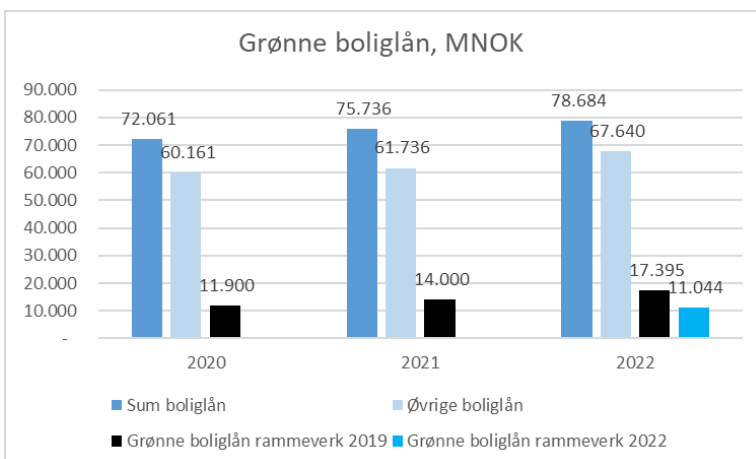
Scoring: På bakgrunn av forannevnte moduler scores kunden i lav, middels eller høy risikoklasse, som gir grunnlag for styring av prosess, fullmakter og pris. Data fra ESG modulen benyttes i forbindelse med rapportering på sak, kunde og portefølje.

Modulen har vært i operativ drift siden april 2021, og resultatene så langt indikerer at ESG risikoen inklusive klimarisiko, er lav til moderat.

Bærekraftige produkter og tjenester er et viktig virkemiddel for å redusere både bankens og kundens klimarisiko.

Banken har etablert Green & Sustainability Bond Framework og Grønt, sosialt og bærekraftig Produktrammeverk. Gjennom disse rammeverkene tilrettelegger banken for etablering av bærekraftige produkter og emittere bærekraftige obligasjoner.

Figurene under viser grønne boliglån og grønne lån til næringsseiendom iht bankens rammeverk.

Tabellen under viser utlånsporteføljen og hvordan banken vurderer klimarisiko i ulike tidsperspektiv:

Klimarisiko Utlån	MNOK	tonn CO2 *	tonn CO2/ MNOK *	Overgangsrisiko			Fysisk risiko		
				ST	MT	LT	ST	MT	LT
Boliglån	78.684	102.289	1,30						
Øvrige lån	2.025	2.633	1,30						
Personkunder	80.709	104.922	1,30						
Jordbruk og tilknyttede tjenester	993	136.936	137,9						
Skogbruk og tilknyttede tjenester	170	2.356	13,9						
Fiske, fangst og akvakultur	477	5.853	12,3						
Bergverksdrift og utvinning	57	2.016	35,6						
Industri	772	4.832	6,3						
Energiproduksjon og forsyning	24	10	0,4						
Vann, avløp og renovasjon	87	5.234	60,2						
Utvikling av eiendom/bygg og anlegg	6.667	14.602	2,2						
Varehandel	1.817	17.028	9,4						
Transport	494	6.862	13,9						
Hotell, restaurant og reiseliv	411	4.555	11,1						
Informasjon og kommunikasjon	160	177	1,1						
Finansiering og forsikring	109	170	1,6						
Omsetning og drift av fast eiendom	23.522	20.660	0,9						
Faglig tjenesteyting	636	4.936	7,8						
Forretningsmessig tjenesteyting	379	7.722	20,4						
Offentlig forvaltning	257	286	1,1						
Undervisning	1.402	1.569	1,1						
Helse og sosialtjenester	2.038	4.432	2,2						
Kulturell virksomhet	586	920	1,6						
Annen tjenesteyting	2.136	2.285	1,1						
Bedriftskunder	43.196	243.439	5,6						
Sum total	123.905	345.728	2,8						

*Scope 1 og 2

Lav risiko	
Lav/moderat risiko	
Moderat/høy risiko	
Høy risiko	

Bransjene Jordbruk og tilknyttede tjenester, Omsetning og drift av fast eiendom, og Utvikling av eiendom/Bygg og anlegg vurderes å ha den relativt største overgangsrisikoen i porteføljen. Selv om de relative klimautslippene fra bransjene Bergverksdrift og Vann- avløp og renovasjon er høye, vurderes risikoen som lav, pga porteføljenes sammensetning.

Ut fra en helhetsvurdering vurderes klimarisiko i utlånsporteføljen basert på dagens bransjesammensetning akseptabel både på kort- og mellomlang sikt. Hvordan risikoen er på lang sikt er vanskeligere å forutsi på nåværende tidspunkt, og vil bla. avhenge av hvordan bransjesammensetningen i porteføljen vil utvikle seg. Dette er det også mulig for banken å styre gjennom gode risikostyringssystemer.

4.1.2 Markedsrisiko

Klimarisiko i forhold til markedsrisiko er primært knyttet til avkastning og verdiutvikling på eiendeler og verdipapirer, og hvorvidt disse kvalifiserer til bærekraftige aktiviteter iht EUs taksonomi, eller ikke.

Markedsrisiko er primært knyttet til:

- Egne investeringer. Disse investeringene utgjør i det vesentligst heleide datterselskaper og eierposisjoner i tilknyttede selskaper, primært produktselskaper.
- Plassering av bankens likviditetsportefølje. Denne er strengt regulert av myndigheter. Omtales under Likviditetsrisiko.

- Verdipapirer i fond, som banken formidler til kunder fra andre fondsleverandører. Banken driver ikke kapitalforvaltning i egen regi, men vi krever at fondsleverandører etterlever de samme krav til ESG. Dette betyr at vi ikke har risiko på egen hånd for fond.

Klimarisiko Markedsrisiko	MNOK	tonn CO2/ MNOK *	Overgangsrisiko			Fysisk risiko		
			ST	MT	LT	ST	MT	LT
Fond			NA	NA	NA	NA	NA	NA
Aksjer og eierandeler selskaper	1.667							

Lav risiko	
Lav/moderat risiko	
Moderat/høy risiko	
Høy risiko	

Klimautslipp fra selskaper hvor banken har kontrollende eierandeler, utgjør det vesentligste av posten. Klimautslipp fra selskaper hvor banken har kontrollende eierandeler, er konsolidert inn i bankens klimaregnskap.

Vi beregner ikke klimautslipp for fond, men forutsetter at fondsleverandørene gjøre dette i samsvar med lovgivningen. Pt utgjør aksjer og eierandeler i selskaper så liten andel og representerer så lav risiko, at klimarelatert risiko- og muligheter kan følges opp gjennom god eierstyring. Alle datterselskaper og selskaper hvor vi eier 50 % eller mer er også integrert i bankens klimaregnskap. Vi har satt mål til reduksjon av klimautslipp fra egen virksomhet, kfr punkt 5.

4.1.3 Operasjonell risiko

Klimarisiko i forhold til operasjonell risiko er primært knyttet til tap av omdømme og marked pga manglende tilpasning til et lavutslipps samfunn, feilinvesteringer teknologi, samt tapte verdier pga ekstreme klimahendelser.

Operasjonell risiko følges opp gjennom bankens internkontroll samt rapportering i bankens system for uønskede hendelser.

4.1.4 Likviditetsrisiko

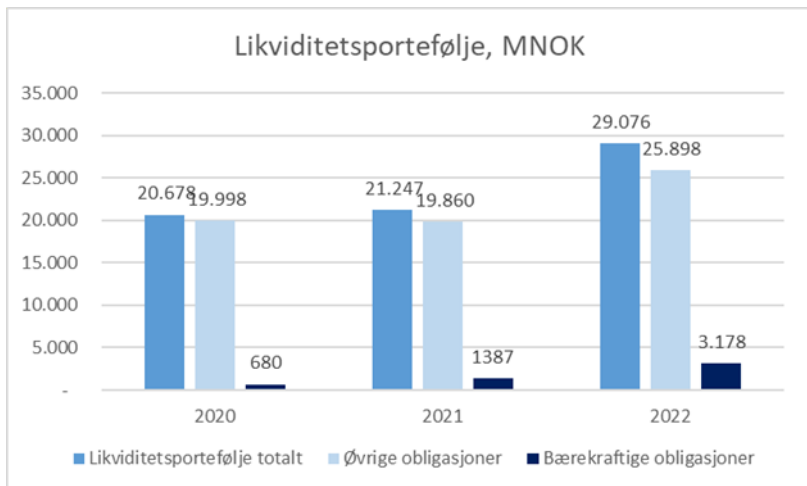
Klimarisiko knyttet til likviditetsrisiko er primært knyttet strande assets i likviditetsporteføljen samt pris og tilgang på finansiering.

Klimarisiko Investering/Finansiering	MNOK	tonn CO2/ MNOK *	Overgangsrisiko			Fysisk risiko		
			ST	MT	LT	ST	MT	LT
Likviditetsportefølje	29.076							
Finansiering	67.249							

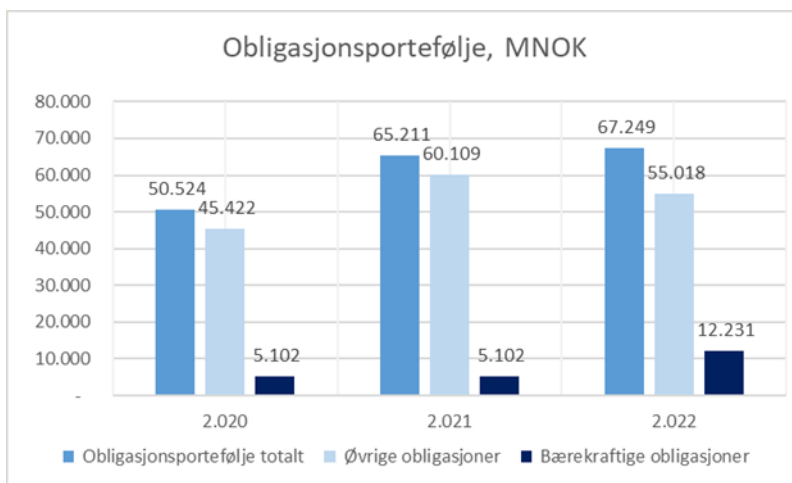
Lav risiko	
Lav/moderat risiko	
Moderat/høy risiko	
Høy risiko	

Klimarisiko for Likviditetsporteføljen vurderes å være lav.

Sammensetningen og utviklingen mht bærekraftige obligasjoner i likviditetsporteføljen fremgår av tabellen under:

Sammensetningen og utviklingen av obligasjoner finansiert under Green & Sustainability Bond Framework fremgår av tabellen under:

Manglende volum av bærekraftige aktiviteter i forhold til EUs taksonomi, kan medføre redusert tilgang til og økt pris på finansiering.

Andel, samt tilgang og pris på grønne obligasjoner og emitterte bærekraftige obligasjoner i forhold til finansiering, vil være en sentral måleindikator til å følge opp risiko på dette området.

4.2 Prosesser for å håndtere klimarelaterte risikoer

Når det gjelder klimarisiko i egen virksomhet, vil denne bli fulgt opp gjennom årlige målinger av klimautslipp. Det er også igangsatt et arbeid for å kartlegge bankens eiendommer med hensyn til hvordan banken kan tilpasse seg til Parisavtalen og interne mål til klimareduksjon.

I forretningsområdene følges klimarisiko opp gjennom KPI, porteføljeanalyser av klimarisiko, stresstester og scenarioanalyser. Disse danner grunnlag for hvilke tiltak og oppfølging som må iverksettes for å ivareta både interne mål, bærekraftsmål og mål i Parisavtalen.

4.3 Prosesser for å identifisere, vurdere og håndtere hvordan klimarelaterte risikoer er integrert i overordnet risikostyring

Sparebanken Sør har et omfattende rammeverk for risikoappetitt og risikotoleranse for de ulike risikokategoriene. Overordnede måleindikatorer for ESG-risiko og klima vil bli integrert i dette rammeverket. Rapport som viser status og utvikling av overordnede styringsmål og risikotoleranse

utarbeides kvartalsvis. Disse rapportene behandles i bankens konsernledelse og styre, som kan følge utviklingen og påse at risikoen ligger innenfor mål som er satt for risikorammer og risikotoleranse. Klimarisiko er integrert i bankens internkontrollsystem. Hendelser og tap som følge av klimarisiko, blir rapportert i bankens hendelsesrapporteringssystem. KPI og styringsmål for klimarelatert risiko og muligheter vil være under løpende utvikling.

5 METODER OG MÅL

5.1 Metoder og beregninger for å vurdere om klimarelaterte risikoer og muligheter er i tråd med strategi og risikostyringsprosess

5.1.1 Klimautslipp fra egen virksomhet

Klimautslipp i egen virksomhet beregnes årlig basert på den internasjonale standarden "A Corporate Accounting and Reporting Standard", som er utviklet av "the Greenhouse Gas Protocol Initiative" – GHG-protokollen. Vårt scope 3 er derfor kun relatert til egen virksomhet. Det aller vesentligste av klimautslipp i scope 3 er knyttet til klimautslipp fra forretningsområdene. Dette er et område som det arbeides videre med, men pga mangel på gode data og metoder er disse beregningene pt beheftet med stor usikkerhet, kfr punktene nedenfor.

5.1.2 Klimautslipp fra forretningsområdene

Klimautslipp fra utlånsvirksomhet:

Resultater og metodikk for beregning av klimagassutslipp fra utlånsporteføljen er basert på modeller og data fra PCAF, samt noe egne data. PCAF sitt rammeverk baseres på ulike metoder avhengig av hvilke data som finnes. Så langt har vi primært beregnet klimautslipp på trinn 5, som er det laveste nivået. Vi vil arbeide videre for å heve kvaliteten på beregningene av klimautslipp fra utlån. Målsetningen er å etablere en så god Base line som mulig, for å kunne følge opp utvikling og mål til reduksjon av til klimautslipp.

Klimautslipp fra investeringer:

Klimautslipp fra investeringer (Likviditetsporteføljen) vil også baseres på PCAF sine metoder og data. Det vil bli arbeidet videre med slike beregninger i 2023.

5.1.3 Scenarioanalyser og stresstester

Banken vil arbeide videre med å etablere modeller og data for scenarioanalyser og stresstester av klimarisiko.

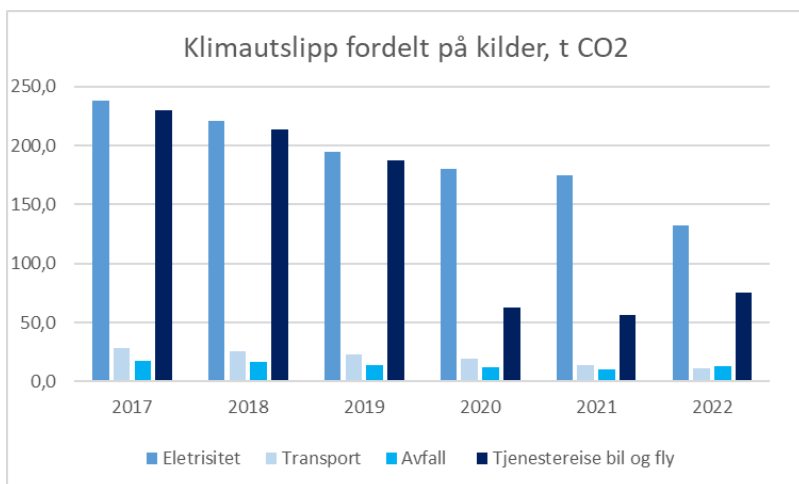
5.2 Klimagasser (GHG) og tilhørende risikoer for Scope 1, Scope 2, Scope 3 og de relaterte risikofaktorer

5.2.1 Klimautslipp fra egen virksomhet

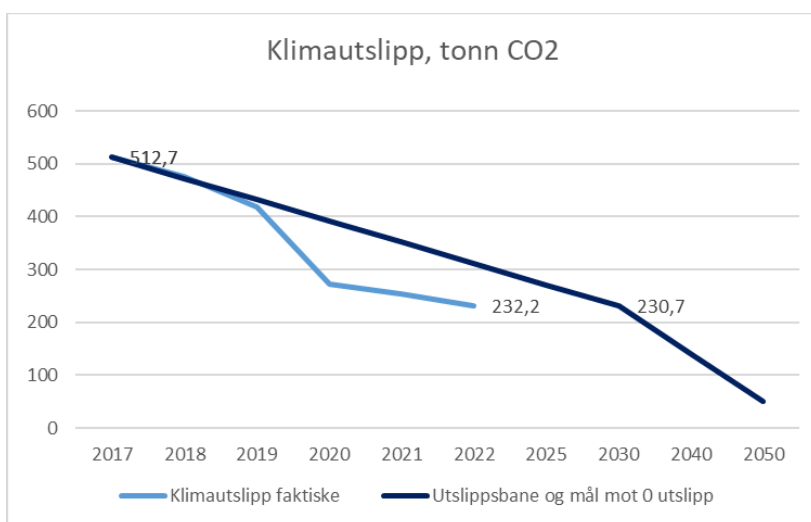
Data om bankens status og utvikling med hensyn til klimautslipp (GHG protokoll) og ressursforbruk fremgår av tabellen og figuren under:

Klimautslipp	2020	2021	2022
Klimautslipp Scope 1, tonn CO2 ekvivalenter	19,0	13,6	11,3
Klimautslipp Scope 2, tonn CO2 ekvivalenter	181,3	174,8	131,8
Klimautslipp Scope 3, tonn CO2 ekvivalenter	72,7	66,0	89,1
Sum klimautslipp, tonn CO2 ekvivalenter	273,0	254,4	232,2
Årsverk	458	597	601
Klimautslipp pr ansatt	0,60	0,43	0,39
Oppvarmet areal, m2	23.004	26.769	26.564
Energiforbruk, 1000 kWh pr år	4.926	6.250	5.384
Energiintensitet, kWh pr m2	214	233	203

Fordeling av klimautslipp:

Banken har satt seg mål til å redusere klimautslippene i 2020 med 55 % og netto nullutslipp i 2050. Figuren under viser utvikling i klimautslipp, samt illustrasjon på utslippsbane.

Resultatene viser at banken allerede i 2022 nærmer oss målet til reduserte utslipp på 55 %, (tilsvarende 230,7 tonn CO2), i 2030.

Mer informasjon om klimautslipp fremgår av klimaregnskap 2022 på våre hjemmesider.

5.2.2 Klimautslipp fra forretningsområdene

Klimautslipp fra utlånsvirksomhet:

Sparebanken Sør ble partner i PCAF (Partnership for Carbon Accounting Financials) desember 2021, og benytter PECAD sine data og metode basert på balanse, for beregning av klimautslipp fra Bedriftsmarked. For privatmarkedet har banken faktorer for CO₂-utslipp fra Statistisk Sentralbyrå, SSB.

Fordelingen av utlån og klimautslipp på markeder og bransjer fremgår av tabellen under:

Næring	Sum Utlån MNOK	Scope 1 Tonn CO ₂	Scope 2 Tonn CO ₂	Scope 3 Tonn CO ₂	Scope 1 og 2 Tonn CO ₂	Tonn CO ₂ pr MNOK Scope 1 og 2	Tonn CO ₂ pr MNOK Scope 1, 2 og 3
Personkunder							
Boliglån	78.684,0				102.289	1,30	1,30
Øvrige lån og kreditter	2.025,0				2.633	1,30	1,30
Personkunder	80.709,0				104.922	1,3	1,30
Jordbruk og tilknyttede tjenester	993,3	136.821	116	33.528	136.936	137,9	171,62
Skogbruk og tilknyttede tjenester	170,0	2.344	12	2.881	2.356	13,9	30,80
Fiske, fangst og akvakultur	476,7	5.806	47	11.540	5.853	12,3	36,48
Bergverksdrift og utvinning	56,7	2.010	6	2.194	2.016	35,6	74,26
Industri	772,5	4.700	132	24.710	4.832	6,3	38,24
Energiproduksjon og forsyning	23,9	10	0	18	10	0,4	1,17
Vann, avløp og renovasjon	87,0	5.220	14	5.216	5.234	60,2	120,17
Oppføring bygninger/bygg og anlegg	6.667,0	14.290	313	317.239	14.602	2,2	49,77
Varehandel	1.817,0	16.983	45	24.305	17.028	9,4	22,75
Transport	494,0	6.808	53	25.824	6.862	13,9	66,17
Hotell, restaurant og reiseliv	411,0	4.418	138	10.237	4.555	11,1	35,99
Informasjon og kommunikasjon	160,1	167	10	1.410	177	1,1	9,91
Finansiering og forsikring	109,2	169	1	296	170	1,6	4,26
Omsetning og drift av fast eiendom	23.522,0	17.572	3.088	76.058	20.660	0,9	4,11
Faglig tjenesteyting	636,3	4.903	33	8.586	4.936	7,8	21,25
Forretningsmessig tjenesteyting	379,4	7.690	31	11.695	7.722	20,4	51,17
Offentlig forvaltning	257,0	200	86	3.084	286	1,1	13,11
Undervisning	1.402,1	1.054	516	12.972	1.569	1,1	10,37
Helse og sosialtjenester	2.038,1	2.190	2.242	40.575	4.432	2,2	22,08
Kulturell virksomhet	586,5	720	200	15.881	920	1,6	28,65
Annen tjenesteyting	2.136,4	2.154	131	5.128	2.285	1,1	3,47
Bedriftskunder	43.196,0	236.227	7.213	633.375	243.439	5,6	20,30
Sum total	123.905,0				345.728	2,8	7,9

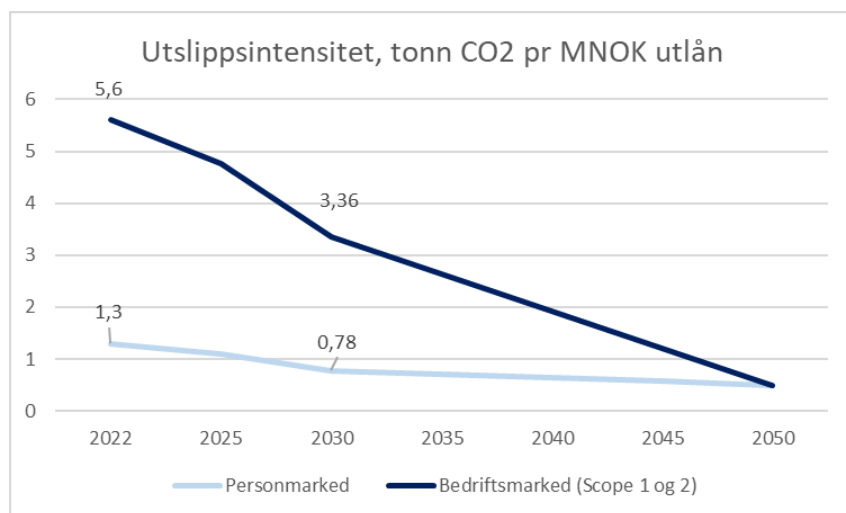
Det er pt lite data å sammenligne seg med, men sammensetningen av utlånsporteføljen og beregningene indikerer at banken har lave klimautslipp i utlånsporteføljen. Det vil bli arbeidet fremover for å få bedre datagrunnlag for beregning av klimautslipp fra utlån.

Det pågår det et prosjekt i regi av Finans Norge som banken deltar i, og som har som formål å lage en veileder tilpasset norske forhold, for hvordan norske finansinstitusjoner kan benytte PCAF sitt rammeverk, modeller og data. En slik veileder forventes å foreligge i Q1 2023.

For utlånsporteføljen har banken satt som mål å redusere klimagassutslipp med 40 % innen 2030, og netto 0 utslipp i 2050. Med utgangspunkt i 2022 betyr det en årlig reduksjon i klimagassutslipp på 5 % pr år for å oppnå en reduksjon på 40 % i 2030.

Metoden for å måle reduksjon av klimautslipp i utlånsporteføljen vil baseres på Science Based Target Initiativ, SBTi. Dvs sette krav til reduksjon i utslippintensiteten til de ulike porteføljene iht kort- og langsiktige mål. Figuren nedenfor illustrerer utslippsbane for å oppnå mål.

Det er knyttet stor usikkerhet til å etablere et riktig referansepunkt for klimautslipp, (Base line). Base line i 2022 vil måtte justeres, bla som konsekvens av bedring i data og metoder. Etter hvert som datakvaliteten og metodene bedres, vil det også være aktuelt å benytte ulike begreper for klimaintensitet avhengig av næringsstype for mer presise beregninger. Eksempel på dette er å beregne klimaintensiteten fra næringsbygg i tonn CO2 ekvivalenter pr m2 finansiert areal, fremfor tonn CO2 ekvivalenter pr MNOK i utlån.

Beregningene av klimagassutslipp er basert tabellen på side 17.

Målsetningen er å etablere Base line fra klimautslipp i utlånsporteføljen i løpet av 2023.

Klimautslipp fra investeringer:

Det er ikke beregnet klimautslipp fra investeringer. Banken vil legge PCAF sin metodikk og data til grunn for beregning av klimautslipp fra investeringer, og vil arbeide for å etablere en Base line.

5.3 Måleindikatorer og resultater for å håndtere klimarelaterte risikoer og muligheter

5.3.1 KPI og klimautslipp fra egen virksomhet

Figuren under viser utviklingen i klimautslipp de siste årene, og hvordan banken er i rute med å innfri mål til klimareduksjoner.

KPI	Beskrivelse	Enhet	Mål	Tid	2020	2021	2022	Måloppnåelse
KPI I1	Klimautslipp egen virksomhet	tonn CO2			273,0	254,4	232,2	
KPI I2	Reduksjon i klimautslipp egen virksomhet	%	55	2030	46,8	50,4	54,7	V
KPI E3	Reduksjon i klimautslipp egen virksomhet		0 (NZE)	2050				

5.3.2 KPI og klimautslipp fra forretningsområdene

Klimautslipp i utlån:

KPI	Beskrivelse	Enhet	Mål	Tid	2020	2021	2022	Måloppnåelse
KPI I4	Totale klimautslipp utlån	tonn CO2						
KPI I5	Reduksjon i klimautslipp utlån	%	40	2030				
KPI I6	Reduksjon i klimautslipp utlån		0 (NZE)	2050				

Det er en målsetning å etablere Baseline i 2022 basert på data 31.12.2021

KPI grønne boliglån og grønne lån til næringsseidom:

KPI	Beskrivelse	Enhet	Mål	Tid	2020	Base line 2021	2022	Måloppnåelse
KPI F1	Grønne boliglån, årlig prosentvis vekst	%	≥ 10	Årlig		17,6	24,2*	V
KPI F2	Grønne boliglån, andel	%	≥ 50	2030	16,5	18,5	14,0**	
KPI F3	Grønne lån næringsseidom, årlig prosentvis vekst	%	≥ 10	Årlig	NA	NA	NA	
KPI F4	Grønne lån næringsseidom, andel	%	≥ 50	2030		30	NA	

Grønne boliglån og grønne lån til næringsseidom er beregnet på grunnlag av kriterier i Green & Sustainability Bond Framework

*Basert på samme rammeverk, dvs rammeverk fra 2019. ** Basert på rammeverk fra 2022, som har strengere kriterier for hva som kvalifiserer til grønne boliglån enn rammeverk fra 2019..

KPI og klimautslipp fra investeringer:

KPI	Beskrivelse	Enhet	Mål	Tid	2020	2021	2022	Måloppnåelse
KPI I7	Totale klimautslipp investering	tonn CO2						
KPI I8	Reduksjon i klimautslipp investeringer	%	40	2030				
KPI I9	Reduksjon i klimautslipp investeringer		0 (NZE)	2050				

Det er en målsetting å etablere Baseline i 2023.

Bærekraftige obligasjoner investeringer/finansiering:

KPI	Beskrivelse	Enhet	Mål	Tid	2020	2021	2022	Måloppnåelse
KPI G1	Bærekraftige obligasjoner Likviditetsporteføljen	MNOK	2.000	2022	650	1.495	3.178	V
KPI G2	Obl.finansiering under Green&Sustainability Bond Framework	MNOK			5.103	5.102	12.231	

Banken har målsetning om å utnytte muligheter for finansiering av bærekraftige obligasjoner under Green & Sustainability Bond Framework.

6 VIDERE ARBEIDER

Det er nedenfor kort skissert viktige oppgaver i forbindelse med videreutvikling av arbeidet med klimarisiko.

1. Kvalitative og kvantitative analyser i alle relevante forretningsområder for å kartlegge risiko og muligheter og strategi i et kort og langsiktig perspektiv.
2. Samle data om klimarisiko og videreutvikle modeller og metoder.
3. Videreutvikle beregninger av klimarisiko i utlån og investeringer med mål om å etablere Baseline i 2023.
4. Utarbeide scenarioanalyser og stresstester for klimarisiko.
5. Bygge kompetanse om klimarisiko i hele organisasjonen.
6. Videreutvikle KPI, styringsmål og risikorammer for klima- og naturrisiko og integrere disse i bankens rammeverk for risikostyring og risikoreporter.
7. Etablere første versjon av TNFD rapport i 2023
8. Etablere eksklusjonskriterier for natur i 2023
9. Utvikle flere bærekraftige produkter
10. Bygge porteføljer av bærekraftige produkter og obligasjoner i relevante forretningsområder iht KPI.
11. Integrere ESG og klimarisiko i kredittprosesser for boliglån.
12. Ivareta regulatoriske krav, herunder EU taksonomi.